

Elfriede
JELINEK

RECHNITZ (Tuhon enkeli)

VIHA

KAKSI NÄYTELMÄÄ

**GOETHE
INSTITUT**

on käänne, nyt me käännyimme teidän puoleenne, ja sitten me puhumme teille, emme kuitenkaan uhoa hyvityksestä, sillä ettehän te voi vaatia meiltä vielä sitäkin, tai varmaan voitte, me käännyimme, mutta me emme käänny teidän puoleenne. Ei voi olla totta, että te vaaditte hyvitystä heti, kun me hetkeksi käännyimme katseemme! Mitä nyt enää jälkikäteen voi toiseksi kääntää? Te siis vaaditte meiltä hyvitystä! Te vaaditte, että me kerromme, miten asiat olivat, mutta jos asiat olisivat tänään niin kuin silloin, me varmaan sanoisimme, että me olisimme taatusti piilottaneet, että taatusti piilottaisimme vainottuja tai muuta sellaista porukkaa. Ja niinhän me teemmekin. Me tekisimme varmasti niin. Kyllä me tiesimme, miten vanhempien ja isovanhempien olisi pitänyt toimia, nykyään me viimein kykenemme luomaan oman näkemyksen eikä meidän viimeinkään, vihdoin ja viimein! enää tarvitse sanansaattajan roolissa höpistä, mitä meille sanellaan, mitä meidän käsketään sanoa. Meidän ei tarvitse enää piilotella. Minä en aio säästää teitä, vaan saatte ajatella itse! Pääasia, ettei minun, sanansaattajan, tarvitse ajatella. Te saatte hoitaa sen homman. Selvä. Mihin me jäämme? Tänne. Tuomarin rooli ei sovi meille, eikä kyllä teillekään. Meille on aina, hetkinen, minä lasken vain ensin painavan historian taakkani jonnekin, missä se ei ole tiellä, olisiko teillä vaikka joku kamari sitä varten, ihan pienikin kelpaa? Kiitos, hetkinen, kiitos, hetki, älkää nyt vielä tunkeko, älkää repikö minua, minun on ensin laskettava taakkani jonnekin, ettekö te muka tajua. Kyllä minä tiedän, että niiden kamalien aikojen historia on suorastaan hypnotisoinut teidät, minä huomaan, ettei teitä enää edes kiinnosta mikään muu, ja tuijottamalla niihin kauheuksiin joita tämä maa teki, te teette Saksasta taas maailmankaikkeuden navan! Ettekö te käsitä sitä? Kuulkaa, minulle sanansaattajalle sillä ei ole merkitystä, arvonni vain kasvaa, mutta ei ole hyvä juttu, jos Saksasta tehdään taas maailman napa, tehkää siitä mieluummin perse, niin voitte edes istua sen päällä, antakaa anteeksi, hyvä on, napa sitten, mutta tällä kertaa napa kielteisessä mielessä. Se ei ole hyvä juttu. Perse olisi parempi, ja käytännöllisempikin. Milloin me sanansaattajat muka saamme istua rauhassa perseellämme?, oikeastaan minä ymmärrän Saksaa tosi hyvin. Napa ei ole kuitenkaan mitenkään hyvä juttu. No, minun puolestani, kaikilla on napa, ja jotkut pitävät itseään maailman napana, jonka ympärillä kaikki kiertää, kaikki valssaavat ympäri ja ympäri, ihan älytöntä, mutta miksei. Jos kuitenkin haluatte välttää moista menneisyyden pakkomielleltä, teidän pitäisi tulevaisuudessa, mikäli satutte sen elämään, lähteä muutamaksi vuosikymmeneksi muualle, vaikka Etelä-Afrikkaan, Argentiinaan, niinpä, mieluiten Argentiinaan, sinne te pääsette parhaiten, sillä ei ole mitään väliä, että pidättekö te Saksasta, eikä silläkään ole väliä, kuka pitää Saksaa ojennuksessa, ja sitten voittekkin jatkaa

viestittelyänne. Argentiinaan te pääsette aina. Odotelkaa siellä vähän aikaa ja laatikaa viestinne vasta sen jälkeen! Kyllä, minä tiedän, ensin pitäisi siivota omat nurkat, mutta joka paikassa on niin paljon roskaa, jota sanoja saatteleva postinkantaja on tuonut, pääasiassa mainoksia, vaikka olen nimenomaisesti ankarasti torjunut ne. Kun olen heittämässä niitä jätepaperiroskikseen, kuulen ylhäältä äänen, joka ei todennäköisesti kuulu viralliselle sanansaattajalle, ja ääni huutaa: Ollaanpa sitä nyt niin lainsäätäjää! Niinpä, ei teidän pitäisi. Ääni on oikeassa, naisen ääni ja miehen ääni, molemmat ovat oikeassa. Minä tunnen vielä yhden miehen, joka tekee sitä yhtenäin, laatii lakeja, samalla kun puhuu, kukin sana on oma lakinsa, mutta se mies katuu touhujaan nyt tosi paljon. Se on jo vuosikymmeniä katunut sitä, että kaikki mitä se sanoo, muuttuu laiksi. Sillä onkin paljon kaduttavaa, sitäkin se katuu, että se on nainen, niin, sitäkin, ja se on sille tosi ikävää, mutta kaikkein eniten se katuu, että teki itsestään niin pitkäksi ajaksi lainsäätäjän joka määräsi, mitä muut ajattelevat. Sillä ei ollut oikeutta siihen. Koska se on nainen, sillä ei ole ylipäätään mitään oikeutta, eikä sillä missään tapauksessa ole mitään oikeutta laatia lakeja. Sillä Saksassa vilisee moralistisia apostoleja ja moraalinvartijoita, kuhina käy kuin muurahaispesässä, lappusia löytyy sieltä täältä ja ne voi viskata pois saman tien, minä olen heittänyt roskiin jo tonneittain lippulappusia, en enää edes vilkaise niitä, näen jo etukäteen, että kyse on mainosmateriaalista, joka joutaa saman tien roskiin, ihmismateriaalikin joutaa roskikseen, mutta sitä ei saa sinne riittävän nopeasti, koska se lisääntyy koko ajan. Me heitämme roskikseen myös lappusemme, joille olemme kaiken kirjanneet, sillä roskille se on samantekevää, koska ne eivät tunne mitään, niillä ei ole kykyä tuntea, ei ainakaan tarpeeksi meidän mielestämme, meidän, joille tunteilla on vielä merkitystä; roskiin päätyneistä papereista ei näy päällepäin, oliko kyse ilmaispostista vai oliko joku suurissa tuskissa liimannut sen kylkeen postimerkin, joka sitten murtui rikki, anteeksi, minä luiskahdin väärälle riville, vaikka kyllä minä tiedän, ettette te anna mitään anteeksi. Lisää paperia! Vaikka te, ja teitä on monia, ette halua uskoa sitä todeksi: väsymisoireista on jo merkkejä. Heitettyäni pois 30. esitteen, koska tulevaisuudesta ei tullut sitä mitä esitteessä luki, minä pidän tauon. Jos teiltä muutaman kymmenen vuoden kuluttua kysytään, mikä abiturienttia eniten rasitti koulussa, hän vastaa, että aika, jota en edes elänyt ja jonka tunnen vain viestejä tuovien sanansaattajien tarinoiden kautta. Ne kammottavat vuodet, joista sanansaattaja tuo viestiä, sikäli mikäli edes pääsee niin pitkälle, koska ei näe meidän oveamme silkan paperin takia eikä löydä luukkua, josta pystyisi pudottamaan viestinsä sisään, ja silloin sanansaattajan on sitten myönnettävä, että nuo muutamat vuodet ovat yliedustettuina

hänen jakamiensa viestien joukossa. Mikäli määrä on korkeampi, koska kolmesataa tonnia keräyspaperia, kertymispaperia? vuoreksi kertyvää paperia? äh, poiskorjaamaton keräyspaperi kertyy, ja silloin on sataprosenttisesti varmaa, miten muut olisivat käyttäytyneet ja miten olisi itse käyttäytynyt, nimittäin olisi tehnyt poikkeuksen. Kukin poikennut ihan itsensä puolesta. Se ei ole vielä vastarintaa, se on irrallaan vastarinnasta, ja juuri niin niihin aikoihin olisi tehty. Mikäli te olisitte ylipäättään tehneet mitään, niin tekonne olisivat olleet poikkeuksellisia. Harmaan sävyjä on tavattoman paljon, pakko myöntää!, mutta näissä esitteissä kaikki on värikästä, niistä ei enää näe, kuka oli pyöveli ja kuka uhri, mutta ei tarvitsekaan nähdä, sillä kyse on pelkästä sijoittelusta, ja senhän voi muuttaa koska tahansa, ottakaa vain kuulakärkikynä tai tussi, ja korjatkaa! Teidän ei tarvitse myöskään hyväksyä minun kalibrointiani, se on ihan samantekevää, sillä nykyään kyllä tiedetään, kuka oli pyöveli ja kuka uhri, mutta näissä esitteissä te voitte tarkastella välisävyjä väreissä, vaikka niiden täytyykin sitten mennä menojaan. Niillä on nimittäin tapaaminen. Niillä on kunnan terveiden ihmisten paikassa tapaaminen, jossa niiden täytyy tarkastella harmaita välisävyjä. Eikä, eihän teidän tarvitse tarkastella mitään, sillä tarkalleen ottaen mitään totta ja tarua ei enää olekaan, on vain pelkkää väritöntä välissä olevaa. Pois kaikki välisävyt, pois ylisävelet, köyhää ja rikastakaan ei enää ole, ja kaiken muun olemattoman olenkin jo unohtanut, kaikkein pysyvinkin olevainen joutaa nyt mennä. Näin.

Ääni jonka te nyt kuulette, tämä kompressorin ääni, eikä kun conferencierin, siis itsensä runoilevan kirjailijan ääni, josta ei varoitettu, se kailottaa raastavalla voimalla niin, että hissit ja kestikievarit ja keskeiset kaupat ja kukkulat kaikuvat, niin, se kaikaa kautta ilmojen, se, ääni siis, siltä ei voi enää välttyä, ja sen hetki, hetken ääni, eikä kun äänen hetki on iäinen, ja se on aina suora ääni. Ilmeisesti se saapui puhuakseen hyvän ja pahan sanoilla, tutustuttaakseen ne tuleville polville, jotka jo ahkerasti vievät lähimmäisenrakkautta lähimmilleen, väsymättömästi, kuin lepattavat soihdut, joiden kanssa ei tarvitse lepperellä, koska heillä ei ole niille käyttöä kodeissaan, joten tarjolla on naapurisopua verkkoaidan takana, mitäs minun pitikään sanoa, mitä minun pitää sanansaattajana viestittää teille saksalaisista, vanhojen aikojen päärrikollisista? Meidän uutena aikanamme on kuitenkin toisia, parempia rikollisia. Saksalaiset haluavat tuoda tietoonne, etteivät he voi tulla tänään, koska ovat parhaillaan korkeimmalla huipulla eivätkä halua tulla sieltä alas aivan tuota pikaa. He haluavat nauttia laaksomaisemasta, jossa kaikki muut ovat, ja vasta sitten he voivat laskeutua omasta ylimielisyydestään, sillä he tietävät mieluusti, mikä on ihmiselle

hyväksi ja mikä pahaksi, ja siksi heidän hetkensä on aina käsillä, Saksan hetki, Saksan tunti, ja saksalaisten ohjelma on aina eetterissä. Teidän ei juuri tarvitse edes etsiä asemaa, ja jopas alkaa Saksan lähetys kuulua. Saksalainen lähettää lähettämistään, etenkin itävaltalaisen saksalainen mieluusti lähettää eteenpäin, kunhan muistatte antaa uuden osoitteen, ylistetty olkoon lähettiläämme, joka mieluusti lähetyttää itsensä kohtalonsa armoille, kunnes on armoitetumpi kuin suurin armollinen, joka lähetti hänet täyttämään kohtaloaan, no niin, mutkat on nyt mukavasti oiottu, rypyt sievästi siloteltu, mutta minun on kuitenkin vielä mainittava, nyt kun mutkat ovat oikoisia, rypyt sangen sileitä, nyt kun niitä ei yhtään yleneviksi huomaa, koska rypyt ovat rytmisesti yhtä ylevän ympäristönsä kanssa, eli niitä ei ryppyisiksi rytmihäiriöksi saata hahmottaa, eikä kukaan saa huomata, miten sileä pinta on silitetty, eikä miten siinä rytkäksä aivan liian monet vasten tahtoaan tasoitustyöhön määrättiin. Kohtalon koukeroita te ette varmaankaan halua tietää, koska ette muutenkaan mitään tietää tahdo, ette jälkeinpäin ettekä etukäteen, mitään tärkeää ette tahdo tietää ja siksi kaikki menee menojaan, on mennyttä, ja on silti meidän menoissamme mukana, mutta sitähan me emme tiedä, emmehän, emme, vaikka ei se ole totta, ei, totta se on, mitä väliä onko totta vai ei, samantekevää, itävaltalainen elikkä ösi-österreicher on nykyään sirkeästi siloisempi kuin saksalainen, joka muistaa kaiken ja muitta mutkitta rullaa kaiken esiin, jottei mikään unohdu. Jotta muistimatto kerrankin jättää vain pölyt jälkeensä. Saksalainen painaa mieleensä kaiken, ja muistaa kaiken, muistaa esimerkiksi jokaisen lomakohteen, jossa oli mukavaa, niin mukavaa, että sinne voisi jäädä ikuisiksi ajoiksi, vaikka ei hän ikuisesti mitään muista, hän muistaa ainoastaan, että haluaisi olla ikuisella lomalla, mutta sitten hän huomaa muita nopeammin, mikä paikassa on vialla ja miten epäoikeudenmukaisesti kaikki on jaettu. Hän haluaisi jakaa kaiken uudelleen. Hän haluaisi jakaa oikeutta uudelleen. Itävaltalainen puolestaan unohtaa aina kaiken, sitä hän ei kuitenkaan unohda, että vastustaa periaatteessa unohtamista. Sellainen on työnjako. Onnellinen se, ken kaiken unohtaa, mutta ainoastaan silloin kun tietää unohtaneensa. Jos unohtaa tietämättään, kaikki pysyy ennallaan. Minun piti kertoa teille tänään jotain, mutta olen valitettavasti unohtanut, kuka on mitäkin unohtanut: Totta kai te saatte takuun kylpylää varten, ja se on voimassa jopa seuraavan tunnin, niin, etenkin kaupankäynnissä saksalainen kasvaa paljon itseään suuremmaksi, hän kurottaa, kahmii ja kauhoo, haukkoo henkeä ja ottaa itselleen mitä mistäkin saa, tuo viennin maailmanmestari, in this last of meeting places we grope together and avoid speech, eikä, ei nyt sentään, saksalaiset puhuvat ja toimivat ja käyvät kauppaa, pystyvät kaikkeen yhtä aikaa, osaavat vielä lähes

poikkeuksetta englantiaakin. Sitä paitsi, ei se enää pitkään ole viennin maailmanmestari, saksalainen siis, kohta me tulemme kannoille, eikä kun tällä kertaa me emme tule kannoilla, me itävaltalaiset ösit, me pysymme tällä kertaa siinä missä olemme, me pysymme saamapuolella, voittajina, ei meidän enää tarvitse ruveta saksalaisiksi ollaksemme saamapuolen voittajia, sillä sitähan me olemme jo, olemme aina olleet, ottaneet ja saaneet voiton, ensinnä kieleemme vuoksi, joka luotiin, jotta voimme puhua englantia muualla, ja tällä kertaa on Kiinan vuoro, Kiina on tulossa, keskustan valtakunta, ja sysää syrjään meidän keskinkertaisuuden valtakuntamme, eikä Kiina puhu, mutta toimii sitäkin enemmän. Kiina käy kauttaaltaan kauppaa. Te haluatte varmaan kuulla lisää Eurooppa-takuusta, jonka me olemme lisänneet kaupan päälle, jotta teidän ei tarvitsisi olla peloissanne: Se takaa, että eurooppalaiset kylpylät toimivat jatkossakin ilman vieraiden haitallisia basilleja, mutta tietenkin vain siinä tapauksessa, ettette päästä vieraita sisään, ja kylpylöiden kuumat lähteet saavat tietty takuun, vaikka kuumuus kuulemma tekeekin hyvää sikiäville basilleille ja kolibakteereille, etenkin kosteankuumilla Regina-Coeli - alueilla, missä taivaan kuningattaria ja kuninkaitakin hellitään, kuten on kuultu kerrottavan, ne lisääntyvät kontrolloimatta, for their is the kingdom, olkoon minun puolestani, me olemme kaikki joka tapauksessa kusessa, eli miksemme me itäisi, jos uusi herramoraalin herraihminen on idulla, periaatteessa kuka tahansa voisi olla sellainen, herraihminen, ja kasvattaa orjiaan, ja eikö kuka tahansa voisi olla myös sellainen: orja, kunnes ne ovat loppu? Mutta sehän olisi sama kuin ampuisi itseään jalkaan! Ihan typerää!, me emme pääse yksimielisyyteen, me voimme ainoastaan yksituumaisesti todeta, kuka on herra ja kuka orja, mutta koskaan ei ole liian aikaista alkaa taistella ja kitkeä vieraita elementtejä. Minkä takia me edes ostimme ne, miksi me toimme ne tänne? Emmehän me niin tehneet! Onko selvä. Nyt te tiedätte sen. Me olemme hukanneet takuulappusen, meillä ei ole mitään todisteita siitä, että olisimme tuoneet, että olisimme ostaneet ne, orjat siis. Ne ovat pyyhkineet tietysti kaikki jäljet. Uhrin heitettiin sahalaitaisesti mutkitteliiviin siksak-juoksuhautoihin tai sinne ne putosivat, osa varmaankin vielä elossa, sillä tappamisessa on paljon tekemistä, ette voi edes kuvitella, miten työlästä se on, me siis heitämme uhrin, kuolleet ja elävät, hautoihin, toinen toisensa päälle, ihmismassaa, eikä niinkään vähän, kysymys kuitenkin kuului: miten voi yrittää saada mahdollisimman suuren ihmisjoukon mahtumaan, eikä kun majoittumaan mahdollisimman pieneen tilaan, eivätkä tätä ihmettele ainoastaan matkailuyrittäjät. Varmaa on, että nämä sahalaitaiset ruumisjuoksuhaudat voi ihan kevyesti tyhjentää raskailla maatyökoneilla ja ihan milloin tahansa, vaikka mieluiten